

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

18. 1.

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN OORLOG EN
VAN MARINE A. I.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 312 der
Zitting 1920—1921.)

Aan

den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 7 Maart 1927.

Mede namens zijne ambtgenooten heeft de ondergeteekende de eer U Hoogedelgestrengede mede te deelen, dat dezerzijds prijs wordt gesteld op een zoo het kan spoedige behandeling van het ontwerp van wet tot het treffen van wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie, hetwelk aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging werd aangeboden bij Koninklijke Boodschap van 15 November 1920 (*Handelingen 1920—1921*, stuk 312) naar aanleiding van den algemeenen maatregel van bestuur van 27 September 1920 (*Staatsblad* n°. 759).

Hoewel nog niet in werking getreden, is evengenoemde maatregel nimmer ingetrokken, terwijl de Regeering met den inhoud instemt. Nadere overweging heeft de overtuiging gevestigd, dat het niet noodig is om, zooals is medegedeeld in de Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1927, het hooger genoemd wetsontwerp in te trekken en een nieuw in te dienen. Bij de bewerking van het vraagstuk der samenvoeging is namelijk gebleken, dat het wetsontwerp afdoende voorziet in de wettelijke regelingen, welke noodig zijn, indien tot samenvoeging van de Departementen wordt overgegaan, zoodat het ontwerp ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Kan de Regeering zich alzoo vereenigen met den inhoud van het oorspronkelijk wetsontwerp, zulks is niet het geval met alle overwegingen, die volgens de Memorie van Toelichting de toenmalige Regeering aanleiding gaven, het ontwerp in te dienen, terwijl zij zich ook wenscht los te maken van de beschouwingen, die in de overige bij de behandeling van dit wetsontwerp gewisselde stukken werden naar voren gebracht.

De wenschelijkheid der voorgestelde samenvoeging berust onder andere op de ervaring, welke door den ondergeteekende werd verkregen, nadat gedurende geruimen tijd het beheer over de beide militaire Departementen in één hand was; het staat sedert bij hem vast, dat de vereeniging van de Departementen van Oorlog en van Marine zeer gewenscht is en groote voordeelen biedt. Onderstaande beschouwingen, waarbij de werking der beide Departementen, zooals die thans is geregeld, in beschouwing is genomen, mogen deze opvatting staven.

Met nadruk zij er de aandacht op gevestigd, dat de verantwoordelijkheid van den Minister van Marine voor de maritieme

verdediging van het moederland een geheel andere is dan die, welke geldt ten opzichte van het deel van het Rijk in Azië, omdat krachtens de wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië de Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht en de verhouding dier macht tot het Departement van Marine uitdrukkelijk is beperkt tot administratieve betrekkingen.

Het belangrijk gevolg dezer beperking is, dat de *rechtstreekse* bemoeienis van den Minister van Marine met de vloot in Indië zeer gering is en slechts weinig vergt van zijn tijd. Immers voor de verdediging van Indië is de Minister van Koloniën verantwoordelijk. De bemoeienissen van den Minister van Marine beperken zich tot het beschikbaar stellen van de noodige middelen ter verdediging en wel het Europeesche beroepspersoneel en een belangrijk deel van het materieel, alsmede tot het vaststellen van voorschriften, voor zoover die voor de vloot in beide gebiedsdeelen gelden. De Gouverneur-Generaal beschikt over schepen en manschappen, in overeenstemming met de door den Koning gegeven voorschriften, zooals hij het meest oorbaar acht voor de belangen van Ned.-Indië.

Verandert dus ten aanzien van de Indische maritieme verdediging in wezen niets door de voorgestelde samenvoeging der Departementen van Marine en van Oorlog, geheel anders staat het voor zooveel betreft het Rijk in Europa.

Onze landsverdediging is het best gediend door éénhoofdige leiding, die zoowel in zaken van voorbereiding als van uitvoering het grootste rendement waarborgt. Nu moge men veel verwachten van een samenwerking, die uitsluitend is gebaseerd op vrijwillige erkenning van elkanders aanspraken en verdiensten, de practijk heeft duidelijk uitgewezen, dat slechts door fusie onder éénhoofdige leiding is te bereiken, dat het defensiebelang wordt gezien als één geheel en dat bij bestaand verschil in opvatting werkelijk de oplossing wordt aanvaard, die voor 's Lands belang het meest gewenscht is.

Bij alle waardeering voor het streven naar samenwerking, dat in vele voorafgaande jaren ongetwijfeld kan worden geconstateerd, moet toch ook worden opgemerkt, dat die samenwerking alleen dan tot resultaat voerde, als er overeenstemming was. Bij verschil van inzicht tusschen de betrokken Departementen onder afzonderlijke Ministers stond de zaak veelal op het doode punt of was hoogstens te bereiken een compromis, dat toch niet volkomen bevredigde.

Het is noodzakelijk, dat alle voor de defensie beschikbaar te stellen gelden door één hand worden beheerd, ten einde waarborg te verkrijgen voor een rationeële verdeling daarvan ten behoeve van leger en vloot. Bij het handhaven van zelfstandige Departementen van Oorlog en van Marine verdedigen beide Departementen, los van elkaar, hun belangen, doch er ontbreekt een centrale leiding, die het militair probleem overziet als één geheel en die eigenlijk alleen met kennis van zaken kan beoordeelen waar voorziening het meest is geboden en waar beperking kan plaats hebben zonder schade voor de weerkracht als geheel.

Het zal duidelijk zijn, dat deze éénhoofdige leiding het meest tot haar recht komt, indien de aanwijzingen van den Minister te gelijker tijd en in gelijken vorm de afdeelingen, die een bepaalde aangelegenheid voor land- en zeemacht moeten bewerken, bereiken en in deze bewerking door één secretaris-generaal de noodige eenheid kan worden gebracht.

Aangezien de moderne oorlog ten bate van beide deelen der weermacht economische en industriele voorbereiding vordert, is niet alleen samenwerking en eenheid van opvatting en uitwerking vereischt ten aanzien van het zuiver militaire deel van het bedrijf, doch mede ten aanzien van bovenvermelde voorbereiding.

Samenvoeging der Departementen zal een aanmerkelijke vereenvoudiging geven in het beheer, niet alleen omdat er meer eenvormigheid zal komen in de behandeling van verschillende onderwerpen, die zich daartoe eigenen, als rechtspositie, pensioenen, dienstplicht en verschillende andere, maar ook omdat feitelijk eerst door de fusie de samenvoeging van verschillende

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

diensten en afdelingen mogelijk wordt, zooals bijv. de luchtvaartdiensten, dienst van keuring en aanschaffing van levensmiddelen en verschillende andere behoeften, intendance, comptabiliteit.

Deze vereenvoudiging zal ook in tijd van oorlog veel voordelen bieden, omdat alle organen en werkplaatsen, evenals de particuliere bedrijven, die ten behoeve van de weermacht werken, éénhoofdig zullen worden geleid en aldus het in den grooten oorlog in sommige andere landen aan den dag getreden groote euvel der rivaliteit tusschen de beide deelen der weermacht wordt voorkomen.

Hoewel, zooals uit het vorenstaande blijkt, de voornaamste drijfveer voor de ontworpen samenvoeging bestaat in het verschaffen van een stevigen waarborg voor een doelmatige verdeling der beschikbare gelden ten behoeve van de verschillende deelen van de weermacht en voor een wijze van gebruik dier gelden, waarbij een zoo groot mogelijk rendement is verzekerd, dient ook de aandacht te worden gevestigd op de voordelen, die van de fusie in financieel opzicht zijn te verwachten. In vele gevallen is thans nog geen resultaat in cijfers te geven, maar ook zonder becijferingen staat het vast, dat combinatie van diensten tot vermindering van uitgaven moet leiden; in dit opzicht is wel geen tegenspraak te verwachten; men kan slechts verschil in inzicht hebben omtrent de grootte der te verwachten besparing. Voornamelijk zal deze worden verkregen door doelmatige en eenvoudige organisatie van de weermacht in haar geheel en in de tweede plaats, zij het in mindere mate, doordat de kosten van het Departement van Defensie geringer zullen zijn dan de bedragen, die thans noodig zijn voor het Departement van Marine en het Departement van Oorlog te zamen.

Toen in 1920 het onderhavig wetsontwerp aan de orde kwam, werd de opmerking gemaakt, dat het tijdstip ongunstig was met het oog op het feit, dat een reorganisatie van leger en vloot aanstaande was. Het juiste tijdstip is thans gekomen. Langzamerhand zijn uit de lessen van den wereldoorlog voor onze verdediging meer omlijnde begrippen gecristalliseerd, de reorganisatie van het leger is in groote trekken voltooid, de omvang van het bedrijf der marine in Nederland is vastgesteld, de begrippen bij leger en vloot omtrent hetgeen voor de verdediging van het Rijk in Europa noodig is, zijn elkaar dicht genaderd. Het onderzoek naar de organisatie en werkwijze van het Departement van Oorlog door de Commissie-Pop is beëindigd, overeenkomstige arbeid aan het Departement van Marine is ver gevorderd en zoo is thans de periode aangebroken van uitvoering en consolidatie der aangenomen beginselen; het is te begrijpen, dat deze phase van den verantwoordelijken Minister minder vergt dan de periode van het nemen van principieele beslissingen omtrent hoofdbeginselen.

Maar tevens mag de fusie nu niet langer worden uitgesteld; de reorganisatie van leger en vloot heeft nu het punt bereikt, waarop de innige samenwerking door een goede organisatie op de meest vruchtbare en doeltreffende wijze kan worden tot stand gebracht.

In het bezit van de hiervoor bedoelde gegevens kan de samenvoeging der beide Departementen ter hand worden genomen.

Interne reorganisatie is voor zooveel noodig reeds in bewerking en hierdoor kan tevens de fusie worden voorbereid. Het ligt in het voornemen geleidelijk doch zoo snel mogelijk te komen tot één Departement, in dien zin, dat de daarvoor in aanmerking komende afdelingen en bureaux der beide bestaande Departementen zooveel mogelijk worden samengesmolten. Naar het zich laat aanzien leenen voor dadelijke vereeniging zich de afdelingen betreffende comptabiliteit, de intendance, de dienstplicht, de rechtskundige verzorging, de secretarie, de expeditie. Andere afdelingen en bureaux zullen voorloopig naast elkaar blijven bestaan. De practijk zal uitwijzen of, en, zoo ja,

op welke wijze samenvoeging zal kunnen volgen. Rekening houdende met de ervaring zal geleidelijk het eindpunt worden bereikt; de te verwachten vermindering van personeel houdt hiermede verband. Met het oog op het feit, dat het inzicht in deze materie juist door de practijk moet worden verdiept, geeft de ondergeteekende er de voorkeur aan thans geen schema aan te bieden van de organisatie van het in te stellen Departement van Defensie.

Uit de ervaring is thans gebleken, dat de taak, het Departement van Defensie te beheeren, niet te zwaar zal zijn voor één persoon, waarbij nog eens in het bijzonder de aandacht wordt gevestigd omtrent hetgeen betreffende die taak in den aanvang werd vermeld. Is zulks onder de tegenwoordige omstandigheden reeds het geval, zoodra het Departement van Defensie zal zijn georganiseerd, wordt de taak van den betrokken bewindsman nog aanmerkelijk verlicht. Reeds deze overweging pleit er voor den duur van den overgangstijd zooveel mogelijk te beperken.

Hoewel niet met juistheid is te zeggen wanneer deze wet in werking kan treden, blijkt uit het vorenstaande, dat die datum zooveel mogelijk zal worden bespoedigd.

*De Minister van Oorlog
en van Marine a. i.,*

LAMBOUY.

18. 2.

VERSLAG BETREFFENDE EENE NIEUWE OVERWEGING
IN DE AFDEELINGEN.

De Commissie van Rapporteurs voor bovengenoemd wetsontwerp heeft overwogen, dat sedert het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp op 2 December 1920 de samenstelling van de Kamer een belangrijke wijziging heeft ondergaan; voorts dat de Minister van Oorlog en van Marine a. i. in zijn schrijven onder dagteekening van 7 Maart 1927 aan den Voorzitter dezer Kamer onder meer heeft medegedeeld, dat de Regeering, hoewel zij zich met den inhoud van het wetsontwerp kan vereenigen, zulks niet kan doen ten aanzien van alle overwegingen, die volgens de Memorie van Toelichting de Regeering in 1920 aanleiding gaven het ontwerp in te dienen, terwijl zij zich ook wenscht los te maken van de beschouwingen, die in de vorige, bij de behandeling van dit wetsontwerp gewisselde stukken werden aangevoerd.

Op grond van het een en ander acht de Commissie van Rapporteurs het gewenscht, dat aan de openbare behandeling van dit wetsontwerp een nieuw afdelingsonderzoek van het voorstel voorafga, weshalve zij de eer heeft, daartoe het voorstel te doen.

Aldus vastgesteld 10 Maart 1927.

VAN RIJCKEVORSEL.
BOISSEVAIN.
TILANUS.
ALBARDA.
DE WILDE.